

МИХАЙЛО ГЕРЕЦЬ — ПОБРАТИМ МІЙ ДАЛЕКИЙ

У людських стосунках трапляються несподівані, на перший погляд, алогічні ситуації: стає більш близькою і дорогою, ніж деякі родичі, людина, з якою ти навіть не зустрічався особисто. Тим паче, коли тебе з нею не лише розділяють тисячі кілометрів суходолу та океан, а й коли живе вона на іншому континенті. Тож хіба тут не повіриш у незримий духовний світ, що існує незалежно від нас і має владу над нами? Щоправда, ми могли би зустрітися 22 серпня 1992 року в Києві, адже на той час обидва перебували під куполом Верховної Ради України. Саме тоді президент УНР в екзилі, славний син українського народу Микола Плав'юк, передавав свої повноваження чинному президентові України Леонідові Кравчуку, а Михайло Герець був у складі урядової делегації як член уряду УНР. Під час церемонії передачі повноважень він із дружиною, пані Аллою, перебував на гостьовій трибуні, а я, як народний депутат України 1-го скликання, — у сесійній залі. Звісно, ми не знали нічого один про одного. До наших поштово-телефонних контактів, що переросли у тісний зв'язок, було ще далеко. Лише значно пізніше я дізнався, що у боротьбі за незалежність ми йшли паралельним курсом. Щоправда, як старший за віком, мій побратим розпочинав її значно раніше і більш конкретно: разом з братом Олександром у лавах УПА. А згодом, опинившись далеко від рідної землі, ставши на ноги, він знаходить інші форми.

Без перебільшення, значна кількість молодих людей, опинившись у країнах з високим рівнем соціальних, правових стандартів, демократії, зосереджує свої зусилля, здібності на особистому добробуті. І якщо ще в першому поколінні батьки зберігають спогади, тепло, мову рідної землі, то вже на наступних усе це поволі згасає.

З паном Михайлом Герецем цього не сталося. Полум'я любові до України у його серці не згасили, не притлумили важкі роки фізичної роботи й навчання, ані відповідальна робота в архітектурно-містобудівній галузі. Імунітетом проти забуття наділив він і своїх дітей — сина Юрія, доньку Роксану, онуків — Лесика та Софійку. Тут і в громадських справах найпершою та надійною помічницею була дружина, пані Алла Легка, що родом з Гадяча. Союз двох сердець був успішним і надійним. Сам голова сім'ї визнає, що він щасливо одружився. З пані Аллою я особисто не зустрічався, довелось лише кілька разів поспілкуватися телефоном. Скажу відверто, мене здивував не стільки її бадьорий молодий голос, скільки джерельна чиста полтавська говірка, без іноземного акценту, не інфікована москальським суржиком. Так можуть розмовляти українці, для яких мова рідної землі є коштовним скарбом душі. А в житті обох сталося те, що мало статись, — хлопця з поліської глибинки Волині, цього повстанського озерно-лісового краю, і дівчину з Полтавщини об'єднало не лише щире кохання, а й любов до України.

Хтось із наших читачів може завважити, що в Америці легко стати самодостатньою та відомою людиною: демократія, умови для професійного розвитку, високі соціальні стандарти. Так, усе це є. Але країна у відповідь вимагає твоєї адекватної віддачі. І без твого бажання чесно та творчо працювати успіху не досягнеш. Цього вчить Америка. Але в цю світову школу життя ці молоді люди прибули не як першокласники, що не знали жодної літери. Уроки чесно́ї праці, наполегливості, відповідальності вони засвоїли від своїх батьків, якими можуть пишатися. Розповіді про родоводи Гереців і Легких читаєш то з гіркотою, то із захопленням, але завжди — з інтересом. Фотокартку родини Гереців у США (з 93 учасників прибуло 78) розглядаєш із гордістю. Вочевидь, із тими генами батьків і любов'ю до рідної землі вони й прибули в далеку країну, як і тисячі інших, — не як переселенці, емігранти, а як вигнанці, адже червона влада була чужою для них і для України та її народу загалом. Америка справді давала реальні можливості кожній особистості виявити себе. Вони обоє

розуміли, що освіта, знання — це не лише добробут сім'ї, а й можливість більше прислужитися країні, що прихистила їх та Батьківщині, хоч і гірко покинутій, але не забутій. Обое здобули фах, що відкрило нові можливості для самореалізації. Пані Алла стала біологом, пан Михайло — інженером-будівничим, здобув ще й вищий фахово-науковий ступінь кандидата наук. Наслідки його роботи — це будови, дороги, мости, зведені за його проектами у містах Олбані, Нью-Йорку та інших місцях штату. Навіть цього в його фаховій діяльності достатньо, щоб сказати: як фахівець, як громадянин США, він зробив для цієї країни чимало. Робив це грамотно та із задоволенням.

Проте Михайло Герець носив і носить із собою біль за рідну Україну. Бо те, що непокоїло її, турбувало і його. Він розумів, що допомогти Батьківщині звідси, здалеку, — дуже складно. Це радше має бути тривала, послідовна й наполеглива діяльність на користь рідної землі: донесення історичної правди про Україну американцям у США, а також — пригнобленим землякам на рідній землі, окупованій комуністичною Московією. Особливого значення він надавав і вихованню патріотичної молоді в Америці, пропаганді та вивченню української мови й мистецтва.

Від початку 1980-х років п. Михайло Герець вступив у новий етап плідної діяльності на благо своєї Батьківщини. Це, насамперед, — звернення до багатьох впливових осіб в Америці та Україні, а також порушення важливих питань майбутнього рідної землі. Чого лише вартий лист до відомого дисидента, тодішнього мого парламентського колеги Левка Лук'яненка, в якому ще у вересні 1991 року автор передбачливо прогнозує сучасний стан України, агресію Росії та радить парламентарям не давати згоди на ядерне роззброєння, бо країна стане беззахисною. Як у воду дивився мій побратим. Водночас він береться за організаційні форми допомоги Україні: заснування Дослідної фундації ім. Олега Ольжича, де він був спочатку заступником, а потім дев'ять літ — її головою; членство у Проводі українських націоналістів; керівництво Ресортом крайових справ уряду УНР в екзилі, який очолював

Микола Плав'юк; заснування організації «Американці за Демократію в Україні» (був її головою); нарешті — Українське православне товариство св. апостола Андрія Первозванного (керував сімнадцять років). Це все і поклато початок нашому заочному знайомству, що переросло у побратимство.

Не деталізуватиму добрих і невідкладних справ цих організацій, зроблених за керівництва або членства п. Михайла Gereця. Про них він сам дещо розповідає. Скажу без перебільшення: вони відчутні та вражають. Бо це була і є відчутна матеріальна, моральна, духовна допомога Україні, її церкві у дуже скрутний час. Тим більше я поціную це як людина, яка теж провадить громадську діяльність і знає, чого вартує кожен захід і кожен його результат для тих, хто його організовує. Адже кошти, матеріальна допомога — це благодійність багатьох американців, зокрема і сім'ї Gereців, за що їм щира вдячність і уклін. Але ж для цього навколо кожної справи треба організувати, знайти однодумців, а декого — переконати. Це і є роль організації, її керівника.

Організація, яку я очолюю (Луцьке хресто-воздвиженське братство), — одна з тих, яких теж торкнулась допомога американських благодійників, організованих Товариством св. апостола Андрія Первозванного у США. Обласні братства, що є членами Всеукраїнського православного братства св. апостола Андрія Первозванного, щороку на відвідини св. Миколая одержують із США від однойменного товариства для дітей-сиріт, учнів недільних шкіл невелику, але радісну допомогу на подарунки. Це й була зав'язь нашого тісного спілкування.

Коли я розповів п. Михайлу Gereцю про свої плани щодо відродження братства і його славної історії, він пройнявся цими проблемами. Адже братство відіграло важливу роль в історії захисту православ'я, зміцненні культури, освіти не лише Волині, а й України. Нинішнє наше братство не мало коштів на капітальний ремонт частини братського монастирського приміщення для заснування музею історії Луцького братства, відбудови некрополя у підземеллі братської Хресто-Воздвиженської церкви. Обидва об'єкти були у жахливому аварійному стані.

Довелося розраховувати переважно на себе і власні кошти. І тут товариство, яке очолював п. Михайло Герець, підставило плече. А сам п. Михайло Герець пристав на мою пропозицію стати членом Луцького хресто-воздвиженського братства і братчики прийняли його до своєї сім'ї. І хоча допомога становила близько п'ятої частини витрат, вона була суттєвою. Нині музей з експонатами я передав державі, він став відділом Волинського краєзнавчого музею. Діє і братський некрополь. Ці два об'єкти є тематично єдиними в Україні, користуються увагою туристів. Товариство зробило внесок у перевидання першої друкованої книжки в Луцьку «Лямент», яка збереглась в єдиному у світі примірнику, а вийшла у друкарні братства у 1628 році. Допомога членів Товариства пп. Володимира Бакума, Оксани Бакум, сім'ї Герців допомогли видати фундаментальну працю «Історія Луцького братства та братського монастиря 1617–1833 років», яку підготував доктор історичних наук з Києва, наш братчик Михайло Довбищенко. Це архівні матеріали, які дотепер ще не було оприлюднено.

Як письменник, я особисто відчув дієву поміч від Фондації ім. Олега Ольжича, де згуртувались патріоти України. Фондація надала суттєву допомогу у виданні книг про знищені червоною владою волинські села: «Обірване коріння нації. Волинська хрестоматія», «Хроніка волинського "камікадзе"», що вийшли у видавництві О. Теліги. Нині Фондація підтримує видання моєї книги спогадів свідків Голодомору 1946–1947 років: «Голодомор 1946–1947 років і роль Західної України в порятунку голодуючих».

Болем у душі мого побратима відгукнулась підла агресія Росії проти України. Він одразу зателефонував мені, запитав реквізити для надання допомоги українській армії. Переказав чималу суму. А згодом взяв орієнтацію на адресну допомогу для полку «Азов», як найбільш боєздатної бойової частини Нацгвардії, де воює мій онук. Трохи більше року тому я здивувався, коли одержав із США невелику бандероль. Як з'ясувалося, її надіслав мені мій побратим, дізнавшись, що я підхопив вірусну інфекцію. Невідомо, чи ці ліки, чи щира увага допомогли мені подолати хворобу.

Звісно, патріотична і благодійна діяльність п. Михайла Герця відзначена нагородами. Є у нього нагороди і від Волинської влади — почесні грамоти обласної, міської рад. А найвищі — результати його діяльності на благо України. Тісний зв'язок з цією неординарною особистістю у мене стався, мабуть, не випадково, а за помислом вищої сили. Такі люди — дзеркало української нації у далекій Америці, її голос. Добре, що їх є багато, хоч, на жаль, їх меншає.

У роки свого депутатства я зустрів ще одного американця, відомого на увесь світ, — Джеймса Мейса, нащадка славних індійських племен, якого я називаю Великим Українцем. Він разом з Робертом Конквестом відкрили світові очі на жакливу трагедію України — Голодомор 1932–1933 років, її причини. Хоч він ніколи раніше не був в Україні, вона йому боліла, вона була в його серці. І він приїхав до неї. На превеликий жаль, тодішня влада недооцінила подвигу цієї людини... А дві зустрічі з цим чоловіком запалили мене на продовження того, що для України зробив він. Вийшла моя одна книга про Голодомор, присвячена йому, сподіваюсь на другу.

А мій побратим навпаки — полишив рідну землю. Не за своїм бажанням, а з примусових обставин. У незвідані і тривовжні дороги повіз Україну із собою. Повіз її у своєму серці. Це такий надійний сховок для найціннішого скарбу, що звідти ніщо і ніхто його не вийме, не вкраде, не вилучить. Хіба разом із серцем. Цей скарб зігрівав його душу, будив до праці в ім'я Америки і України. З ним він живе багато років. Тож хай ще багато літ при здоров'ї він добавляє моєму дорогому побратиму ліку до поважного віку. З роси і води!

*Андрій Бондарчук,
народний депутат України 1-го скликання,
письменник, журналіст,
почесний громадянин Волині,
почесний громадянин Луцька*